

Asia: VN/4305/2022

Lausuntopyyntö maalittamisen rikosoikeudellista sääntelyä koskevasta arviomuistiosta

Yleistä

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Suomen Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua maalittamisen rikosoikeudellista sääntelyä koskevasta arviointimuistiosta.

Kuntaliitto pitää arviointimuistioissa tehtyä lainsäädäntöehdotusta rikosoikeudellisesti merkittävänä ja tarpeellisenä avauksena. Laittomasta uhkauksesta tuli 1.10.2021 alkaen virallisen syytteen alainen rikos niissä tapauksissa, joissa uhkaus kohdistuu henkilöön hänen työtehtävänsä tai julkisen luottamustehtävänsä vuoksi (698/2021). Lakimuutos ei yksinään riitä torjumaan maalittamista.

Maalittaminen on moninainen ilmiö, mikä tunnistetaan myös kunnissa ja kuntayhtymissä. Kuntien työn- ja päätöksentekijöiden turvallisuutta on selvitetty useissa tutkimuksissa, esimerkiksi KuntaTurva-tutkimuksessa:

- Uhka- ja väkivaltatilannekuva ja turvallisuuden hallinta-mallit kuntien palveluissa: KuntaTurva-hankkeen loppu-raportti, osa 1 - Turvallisuuden tilannekuva kuntien palvelutuotannossa ja valtuustoissa: KuntaTurva-hankkeen loppuraportti, osa 2

Tutkimuksessa käy ilmi, että uhkaavat tilanteet ovat lisääntyneet ja muuttuneet vakavammiksi esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaalitoimen yksiköissä sekä kouluissa ja oppilaitoksissa. Yhteistä on, että uhkaavat tilanteet liittyvät työ- ja virkatehtäviin. Mitä suuremmasta kunnasta tai organisaatiosta oli kyse, sitä useammin uhkatilanteita selitysten mukaan kohdattiin. Yli 100 000 asukkaan kunnissa kohdattiin keskimäärin päivittäin uhkatilanteita koulutoimessa. Sosiaalipalveluissa yli 1000 hengen organisaatioissa kohdattiin keskimäärin kuukausittain vakavaa uhkailua, henkistä väkivaltaa ja lievää fyysistä väkivaltaa sekä viikoittain lievää henkistä väkivaltaa. Valtaosa uhkatilanteista uskottiin ilmoitettavan ja raportoitavan eteenpäin.

Myös kuntien hallinnossa tunnistetaan tilanteita, jotka täyttävät maalittamisen tunnusmerkistön. Maalittaminen kohdistuu kunnan työn-tekijöihin, viranhaltijoihin ja luottamushenkilöihin. Maalittamisen kohteeksi joutuminen on yksittäiselle henkilölle usein raskas kokemus, joka voi pitkittyessään aiheuttaa sairaslomia ja työkyvyttömyyttä. Kokemukset ja asiaan liittyvä julkisuus myös voivat vähentää halukkuutta hakea julkisiin tehtäviin, esimerkiksi viranhaltijoiksi tai luottamushenkilöiksi. Luottamushenkilöt ovat työntekijöitä hankalammassa asemassa. Työntekijöihin kohdistuvan maalittamisen seurauksia voidaan rajata työsuojelun keinoilla, mutta luottamushenkilöihin ei sovelleta työsuojelua koskevia säännöksiä. Vaikka maalittaminen kohdistuukin usein yksittäiseen ihmiseen, pyritään sillä vaikuttamaan koko organisaation toimintaan tai päätöksentekoon. Varsinkin pienemmissä kunnissa laajamittainen maalittaminen voi hidastaa ja lamauttaa organisaation toimintakykyä merkittävästi.

Maalittamisen määritelmä

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Arviomuistion luvussa 9 ehdotetaan, rikoslakiin uutta 7 b §:ää, jossa ehdotetaan säädettäväksi maalittamisen rangaistavuudesta. Kuntaliitto kannattaa ehdotusta, että maalittaminen sisältyisi rikoslain 25 lu-vun 9 §:n syyteoikeutta koskeviin säännöksiin, ja olisi näin virallisen syytteen alainen rikos. Kuntaliitto kiittää, että lakiehdotuksessa on huomioitu myös ”yhteiskunnallinen tehtävä”, jolloin sääntely kattaisi myös luottamushenkilöihin kohdistetun maalittamisen.

Ehdotuksen mukaan maalittamiseksi katsottaisiin yleisessä tietoverkossa tapahtuva järjestelmällinen häirintä, uhkaa tai painostaa kohdehenkilöä tai esittää hänestä väärän, vääristellyn, halventavan tai yksityiselämää koskeva tiedon. Maalittaminen sidottaisiin yleisessä tietoverkossa tapahtuvaksi toiminnaksi. Kuntaliitto pitää ehdotettua määritelmää suppeana. Valtaosa nykypäivänä tapahtuvasta maalittamisesta tapahtuu sähköisessä tietoverkossa. Maalittamista tapahtuu myös kirjepostilla, lehtien mielipidepalstoilla sekä tosiasiasiallisissa kanssakäymisessä esim. asiakas- ja kokoustilanteissa, jotka jäisivät ehdotetun määritelmän ulkopuolelle. Kuntaliitto ehdottaa, että maalittamista ei määriteltäisi tapahtuvaksi pelkästään sähköisessä tieto-verkossa. Ehdotettuun 7 b §:n 1 momenttiin tulisi lisätä myös muut tekotavat esimerkiksi seuraavasti: ”Joka 1) yleisesti käytettävään sähköistä tietoverkko käyttäen tai muuten...”

Tarve säätää maalittaminen rangaistavaksi ja rangaistavaksi säätämisen edellytykset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Maalittamisen säätäminen rangaistavaksi sanavapauden, kuten muidenkin perusoikeuksien rajoitusten sallittavuutta arvioitaessa on huomioitava perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp, s. 5). Sananvapautta rajoittavia tekoja rangaistavaksi säädettäessä ja rangaistussäännöksiä sovellettaessa joudutaan tekemään punnintaa sananvapauden ja muiden perusoikeuksien välillä. Maalittamisen rangaistavaksi säätäminen suojaa useita perusoikeuksia. Kyseessä on voimakkaasti yleisen edun suojaamisesta, koska maalittamisen kohteena on usein koko

organisaatio, ja maalittamisen vaikutukset ovat usein kohdehenkilönä olevan asianomistajan oikeuspiiriä laajemmat.

Maalittamista torjuva selkeä rangaistussäännös tarvitaan demokraattisen yhteiskunnan, oikeudenhoidon ja julkisen hallinnon toimintakyvyn sekä sananvapauden turvaamiseksi. Kuntaliitto kannattaa rikos-lain kehittämistä siten, että maalittaminen tulisi virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi ja omaksi rikosnimikkeeksi.

Maalittamisen tunnusmerkistö

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Maalittamisen rangaistusasteikko

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Maalittamisen yritys

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Syyteoikeusjärjestelyt

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Salaiset pakkokeinot ja salaiset tiedonhankintakeinot

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Ehdotusten vaikutukset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Muut asiat

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Lamberg Kirsi
Suomen Kuntaliitto ry